

Vad finns i domkapitlens arkiv och hur hittar man?

**En översikt och vägledning till Uppsala
och Strängnäs domkapitels arkiv**

av

Cecilia Björkman

Uppsala 2006

Innehåll

Historik.....	2
Arkivmaterial.....	2
Uppsala domkapitel.....	3
Strängnäs domkapitel.....	19
Källor.....	32

Domkapitel

Historik

Domkapitel är ett stiftsorgan inom Svenska kyrkan med medeltida anor. Det var ursprungligen den krets av högre präster, kaniker, vid stiftsstadens domkyrka som hade ansvar för gudstjänsterna i domkyrkan samt prästutbildningen. De avlönades genom prebenden, dvs. inkomster från socknar (församlingar) och stiftelser.

Flera av Sveriges tretton domkapitel inrättades på 1200-talet. De försvann vid reformationen, men återinfördes i samband med att gymnasier inrättades i stiftsstäderna i mitten av 1600-talet. Domkapitel kallades då också konsistorium. Genom 1687 års förordning blev domkapitlen skolor med biskopen som preses, domprosten vice preses samt lektorerna vid stiftsgymnasierna eller teologiprofessorerna i Uppsala och Lund. Denna sammansättning hade domkapitlen ända till 1936, då de gamla skolor ersattes av normalt sex ledamöter. En av ledamöterna skulle vara sakkunnig beträffande folkskoleundervisning. Denna funktion upphörde när länsstyrelserna inrättades 1958. Samtidigt lämnade biskopen uppdraget att vara eforus dvs. högste tillsynsman för läroverken. Därmed försvann det sista bandet mellan domkapitlet och undervisningsväsendet. 1989 begränsades domkapitlets ansvarsområde till frågor rörande Svenska Kyrkans lära, gudstjänst och det kyrkliga ämbetet. Domkapitlen upphörde att vara statliga myndigheter i samband med kyrkans skiljande från staten år 2000. Numera är domkapitlet stiftets centrala juridiska och administrativa organ.

Arkivmaterialet

I Uppsala landsarkiv förvaras Uppsala domkapitels arkiv och Strängnäs domkapitels arkiv. Västerås domkapitels arkiv förvaras i sin helhet fortfarande hos domkapitlet i Västerås. Stockholms stift bildades 1942 genom att södra delarna av Uppsala stift och de nordöstra delarna av Strängnäs stift lades samman med Stockholms församlingar, som tidigare hade eget konsistorium inom Uppsala stift. Äldre handlingar rörande delar av Stockholms stift förvaras därför i Uppsala och Strängnäs domkapitel.

Domkapitelarkiven är i regel bevarade från mitten av 1600-talet. De innehåller källmaterial till inte bara kyrkohistoria utan även till undervisnings- social- och lokalhistoria. Varje domkapitels arkiv, framför allt de äldre delarna, är unikt, men protokoll av olika slag och handlingar angående församlingar och pastorat är serier, som finns i alla domkapitelarkiv. Arkivbildningen och seriesigna skiljer sig däremot mellan arkiven. Eftersom endast Uppsala domkapitels arkiv (**UDA**) och Strängnäs domkapitels arkiv (**SDA**) förvaras i Landsarkivet i Uppsala, berör det följande dessa arkiv. I landsarkivets i Uppsala jubileumsbok "Akter och iakttagelser. Landsarkivet i Uppsala 100 år" har Lars Otto Berg skrivit artikeln "Ur Uppsala domkapitels arkiv" (sid. 54-72), som ger en mera ingående beskrivning av innehållet i detta arkiv. Här ges nu några exempel på vad man kan hitta och var.

De olika protokollserierna ger en god bild av domkapitlets skiftande verksamhet. Huvudserien (AI) innehåller bl a ärenden rörande prästtillsättningar, prästexamen och prästvigningar. Här kan nämnas beslut om fältpräster till de förband, som utrustades till kriget. Vidare förekommer frågor angående ekonomi, löner och byggnader. På många sätt var ekonomiska förhållanden viktiga för såväl församlingar som domkapitel. Ärenden angående änkehjälp och nådår, d v s understöd åt prästänkor, finns också upptagna.

Domkapitlet hade även överinseende över skolor och undervisningsväsen, och svarade för tillsättning av lärare vid pedagogier (ett slags föregångare till realskolan) och skolor. Från 1842 ansvarade domkapitlet även för folkskolorna. Inte förrän 1958 upphörde kontakten mellan folkskolor och domkapitel, medan kontakten mellan domkapitlet och läroverken hade upphört redan 1905. Handlingar angående undervisnings- och skolväsen återfinns under huvudavdelning G.

En stor grupp ärenden rör trolovning och äktenskap eller skilsmässa. Fram till 1748 hade endast domkapitlet rätt att upplösa äktenskap och trolovningar. Därefter blev domkapitlets medverkan mera formell. Äktenskapsskillnadsmål (skiljobrev) finns i särskilda serier (serierna F VII men även EV i UDA samt serie F 13 och även E 3 i SDA). I Uppsala domkapitels arkiv finns också eforalprotokoll (A II), som visar ärkebiskopens roll som eforus eller uppsyningsman över läroverken. Koncept- och memorialprotokollen (serie A III i UDA och A 3 i SDA) kan ge upplysningar när luckor uppstått i de renskrivna protokollen.

Domkapitlet hade förbindelser i olika ärenden med statsledningen, d v s Kungl. Maj:t och rådet, hovrätterna, rikskollegierna, andra konsistorier och Kungl. Maj:ts befallningshavande (länsstyrelserna). Dessa handlingar återfinns i serierna E I - E IV i UDA och E 1 - E 2 i SDA.

Handlingar ordnade efter pastorat (serie E V i UDA och E 3 i SDA) innehåller inkommande skrivelser från präster och allmänhet och är både volym- och innehållsmässigt en omfattande serie. Här ger visitationsprotokollen tillsammans med prästernas och biskopens ämbetsberättelser en bild av en församlings liv och utveckling, inte bara i kyrkligt hänseende, från 1600-talet och framåt tiden. Liknande upplysningar finns även i serien Handlingar ordnade efter kontrakt, som innehåller kontraktsprostarnas handlingar (serie E VI i UDA och E 4 i SDA)

Inkommande handlingar särskilda serier (F) innehåller handlingar i många olika ämnen. Där finns ansökningshandlingar, prästmöteshandlingar med ämbetsberättelser, arrendekontrakt, ämbets- och trohets seder m.m. I Uppsala domkapitels arkiv finns också handlingar angående svenska församlingar i Amerika på 1600- 1700-talet (F VIII).

Uppsala domkapitel

Uppsala domkapitels arkiv (UDA) förvaras i sin helhet (1593-1999) i landsarkivet. Arkivet är förtecknat i tre delförteckningar: **UDA** 1593-1900, **UDA I** 1901-1962,

UDA II 1963-1999. Arkivförteckningen över UDA (1593-1900) upprättades 1904-1906, och är mycket utförlig och innehållsrik.

A Protokoll

A I Domkapitlets protokoll (huvudserien) börjar den 17 mars **1593**. Den första volymen omfattar tiden 1593-1608, men för åren 1597 och 1606 saknas alla protokoll och för åren 1604-1605, 1607-1608 är de mycket ofullständiga. Protokoll saknas helt för tiden juli 1608- februari 1634, men därefter är serien tämligen obruten till och med **1999** med endast smärre luckor. Till dessa protokoll finns i regel register för tiden 1738 -1866 (volym 37-157). Registren finns oftast i slutet av varje volym. Serien har genomgående volymnumrering till och med 1962.

A II Eforalprotokoll **1878-1902** behandlar ärkebiskopens roll som eforus eller inspektor över läroverken, Från 1905 inskränktes eforus roll betydligt till frågor om terminens början och slut, förordnande av examensvittnen samt yttrande över tillsättning av kristendoms lärare. Eforusämbetet försvann helt 1958-07-01.

A III Koncept- och memorialprotokoll **1681-1897**. Serien är inte komplett, men kan i vissa fall ge upplysningar när luckor har uppstått i de renskrivna protokollen.

A IV Sacerdotal- och pastorexamensprotokoll **1709-1842**. (Sacerdotalexamen = prästexamen). Protokollen avser dels prästexamen som den blivande prästen skulle och fortfarande ska avlägga före prästvigningen dels pastorexamen, som fanns 1693-1884. Pastorexamen innebar att prästens kunskaper prövades inför domkapitlet innan han skulle befordras till kungligt (regalt) pastorat. **Serien avslutad 1842**. Senare examensprotokoll liksom åtskilliga äldre återfinns i serie AI.

A V Domboksprotokoll **1788-1857, 1908-1948**. Enligt en förordning 1787 skulle sådana ärenden tas upp som rörde en prästs förhållande i ämbetet. De åtgärder domkapitlet kunde tillgripa var varning eller avstängning på viss tid. För att definitivt avsätta en präst, måste frågan gå vidare till hovrätten. Dessa protokoll finns endast för vissa år. **Serien upphörd 1949**.

B Koncept och registratur

B I Registratur är en samling avskrifter av utgående brev som gått ut från ämbetsverk (statliga förvaltningsmyndigheter). Volymen B I:1 omfattar tiden 1595-1659, och den äldsta handlingen är ett samtida koncept till Uppsala domkapitels skrivelse till Hertig Karl i maj 1595. För övrigt innehåller denna volym ett sammanhängande registratur för tiden 1655-1669 samt några samtida koncept. **Registratur** finns för åren **1655-1669 och 1688-1711**. **Koncept** finns bevarade för tiden **1711-1962**, och register till dessa finns med några undantag för tiden 1711-1859. För tiden **1963-1999** kallas serien **BI Arkivexemplar av utgående skrivelser** och har ny volymnumrering.

B II Eforusämbetets registratur och koncept **1891-1901**. Kallades "Eforalexpeditioner." Se under Eforalprotokoll (A II).

B III Cirkulärbrev (Memorial till Ven. Clerum) **1751-1895**. För äldsta tiden finns cirkulären intagna dels i domkapitlets protokoll (serie A I) dels i koncepten och registraturet (serie B I).

C Diarier

C I Domkapitlets diarier över utgående och ingående skrivelser finns bevarade från åren **1801 -1802** och sedan i en obruten serie med genomgående volymnumrering för tiden **1805-1962**. Från **1963-1994** kallas serien **Domkapitlets diarier**. Register till diarierna finns för tiden 1865-1903.

C II Eforaldiarier **1878-1958**. Se under Eforalprotokoll (A II).

C III Domkapitlets diarier över utgående expeditioner **1857-1962**.

D Liggare, register och förteckningar som ej är att hänföra till diarier eller räkenskaper

D I Förteckning över lediga (präst)tjänster **1811-1962**. **Se även serie D X för tiden 1869-1962**. I volym D I:1 ingår även förteckning över lediga gymnasii- och skoltjänster 1811-1869.

D I a Matrikelkort **1963-1995**. **D I b** Matrikelkort för kyrkomusiker **1963-1989**

D II Förteckning över sökanden till prästerliga tjänster eller s.k. "Rotulus" **1783-1962**. **Se även serie D X**.

D III - D IV, D 2 - D 3 Inventarie- och arkivförteckningar. **D 4** Kartotek över stipendier.

D V Övriga förteckningar **1781-1892, 1938**. Innehåller mindre förteckningar angående prästerliga förhållanden m m i ärkestiftet. Se vidare i arkivförteckningen

D VI - D VII Postböcker m m

D VIII Pastoratsregister **1925-1945**.

D IX Arrendeliggare **1870-1920**. Här avses arrenden upplåtna genom KB och domkapitlet. Övriga arrendeliggare, se Stiftsnämndens arkiv.

D X Liggare rörande tjänster m m **1866-1960**. **Se även serie D II**.

D 10 a Tjänstematriklar **1901-1962**. Spridda år.

D XI Ordinationsmatriklar (matriklar över prästvigda) **1788-1977**.

D XII Liggare över visitationer och restaureringar **1898-1945**. Visitationer 1898-1937. Restaureringar m m 1925-1937

D XIII Liggare över skolreglementen **1920-1935**. Ordnade efter pastorat.

E Inkomna handlingar

E I Kungliga brev och statsdepartementens skrivelser till domkapitlet och biskopen **1484-1883** (volym 1-34). Volym E I: 35 är ett kronologiskt register över de Kungliga breven i volymerna E I:1-34, och volym E I:36 är ett alfabetiskt register över de Kungliga breven i volymerna E I:2-21 1566-1810. I det alfabetiska registret hänvisas i vissa fall till bandet (volymen) efter det som anges i registret. Denna serie fortsätter med löpande volymnumrering i serie **E I a** Skrivelser från Kungl. Maj:t och statsdepartementen **1884-1962**. Därefter fortsätter serien i **E I** Kungliga brev och regeringsskrivelser **1963-1999** med ny volymnumrering. Volymen E I:1 1483-1660 innehåller på 1600-talet gjorda avskrifter av följande:

- 1) Ordinantier, som gjordes uti Västerås Anno **1534**.
- 2) Articuli in coronatione Johannis Regis etc. **1569**.
- 3) Kungligt brev av den **3 juli 1572**, att biskop Jakob och capitulares i Skara må behålla den tionde, som faller vid deras annexer och att domkyrkans personer må behålla de socknar på bygden däromkring sig till en hjälp, vilka socknar de haft sedan i K. Gustafs regeringstid etc.
- 4) Kungligt brev **14/11 1571**. Domkapitlets i Skara personer befrias från alla gårdar och fr. taxer (?)
- 5) Hertig Karls brev av Örebro **2/4 1596** angående tilldelande av klockarränta till kaplanerna.
- 6) Kon. Gustaf I:s, Johan III:s och Gustaf II Adolfs stadganden den **20 augusti 1556**, **24 januari 1582** och **10 januari 1617** angående testamenten.
- 7) K. brev **28/4 1630** angående tiondesmör.
- 8) K. brev **24/2 1617** angående tionden.
- 9) K. brev **26/5 1538** till biskoparna och kapitlen i alla stift, att icke tillåta någon tillägna sig gods, utjordar, ängsstycken, utmarker, fiskevatten eller någon annan egendom, som urminnes fastan åkommen är, undan domkyrkorna eller från prebenden, sockenkyrkor eller prästbord, med mindre en fullmyndig av kapitlet och den, som sådan egendom vidkommer, fått saken inför konungen prövad.
- 10) Konung Gustaf II Adolf angående kättares begravning **10/12 1629**.
- 11) Hertig Karls brev **10/6 1573** om böndagar i städerna och på landsbygden.
- 12) Articuli Örebrogenses **1586**.
- 13) Hertig Karls brev **28/5 1586** angående dem, som icke vilja undergå kyrkoplikt.
- 14) Om klockare. (Den s.k. gamla klockarestadgan).
- 15) K. Gustaf Adolfs stadgar om straff och execution.
- 16) Kongl. Maj:ts ordning för prästerskapet om "theras åhrlige vpbörd."
- 17) Thesse efterschrefne Artiklar hafwer Saligh Erchiebiscop Lars Nericiensis stadhfäst vthi then sidste Herredagh, som K. Göstaff...hölt i Stockholm Anno **1560**.
- 18) "Extract" ur H. M:t drottningens instruktion för biskopen över Reval Joachim Jheringius Sthlm **2/7 1638**.
- 19) Ärkebiskop Paulinus' Constitutiones ecclesiasticae (för ärkestiftet).
- 20) Punkter för prästmötet i Uppsala **6 juli 1648**.
- 21) K. brev **9/7 1547** angående vederlag.
- 22) Processen som i Chröningen hållas skall, fol. 28.
- 23) Norrköpings beslut **22/3 1604** fol. 32.

- 24) Admonitiones till prästerskapet in Synodo anniversaria Upsal. Anno **1649 den 5 juli** fol. 44 b.
- 25) Domkyrkiones Skråå vthi Upsala år **1638**, fol. 46 b.
- 26) Puncter in comitiis Orebrogenibus anno **1617**, fol. 53.
- 27) Föreningen angående biskopsänkors nådår. Örebro **8/2 1614** fol. 55 b.
- 28) Sentens eller dom angående de präster, som olagligen komma till gäll. Sthlm **anno 1613 mense Julio**, fol. 56 b.
- 29) Biskoparnas och prästerskapets förening i Nyköping **7/1 1612**.
- 30) Prästerskapets beslut om äktenskap in tertio gradu, Sthlm. **5/4 1620**, fol. 59 b.
- 31) Prästerskapets privilegier givna av Drottning Kristina **20/9 1647**, fol. 60.
- 32) Västerås recess **1535** fol. 67.
- 33) Calmare recess vthi her Sten Stures tidh. **Anno 1484** fol. 69.
- 34) K. Magni Ladulås' Gädrätt fol. 71 ff.
- 35) Prästernas sammankompst i Norköping **1604 d. 15 febr.** fol. 73.
- 36) Norrköpings arvförening den **22/2 1604**. fol. 74 b.
- 37) Stockholms stads privilegier av Dr. Kristina **23/3 1636**, fol. 88.
- 38) Teol. Fakultetens betänkande ang. Jakob Acontius (?) mening, som synes förkasta "poenitentiam publicam" Upsal. **24/5 1644**, fol. 96 ff.
- 39) Kongl. Maj:ts resolution på prästerskapets postulat. Sthlm **28/3 1649**. fol. 100 b.
- 40) Kongl. Maj:ts resolution på prästerskapets i Upsala stift postulat. Sthlm **31/3 1649**. fol. 103 b.
- 41) Kgl. brev **7/1 1612** ang. förbud för innehållande av kyrkotionden.
- 42) Kgl. brev **6/4 1620** med försäkran, att prästerskapet icke skall besväras med ytterligare utlagor utöver de vid riksdagen åtagna.
- 43) Kgl. Maj:ts proposition till riksens ständer **6/7 1650**. fol. 106.
- 44) Karl X Gustafs konfirmation på Tyska församlingens i Stockholm privilegier. odat. fol. III.
- 45) Kgl. brev **26/6 1655** ang. biskoparnas m. fl:s frihet för kröningsgård, bröllophjälp och andra sådana extra ordinarie pålagor fol. 118.
- 46) Kgl Maj:ts svar på biskoparnas och prästerskapets underdåniga desiderier. Sthlm **2/7 1655**.
- 47) Kgl Maj:ts resolution med anledning av prästerskapets postulat. Sthlm **28/11 1660** fol. 119 b.
- 48) Kgl Maj:ts resolution över prästerskapets sollicitationer vid riksdagen 1660. Sthlm **28/11 1660**. fol. 124 b.
- 49) Kgl Maj:ts resolution över prästerskapets i Upsala stift sollicitationspunkter. Sthlm **30/11 1660**. fol. 125.
- 50) Wids avskrift utav gamle ärkebiskopens sal. M. Lars Nericiensis' förklaring uppå Westerås recess etc. fol. 127 ff.
- 51) Kgl. brev **1528** "til alla Spitaler kring om alt Rijket" fol. 144.
- 52) K. Karl X Gustafs brev **29/6 1655** ang. konfirmation av Prästerskapets privilegier. fol. 144 b.

I landsarkivets expedition finns ett personregister till volymerna E I: 1 -26 (t. o. m 1850).

E II Brev från hovrätter, kollegier och övriga myndigheter till domkapitlet och ärkebiskopen **1519-1905** (volym 1-49). Volymen E II:1 Äldre skrivelser till domkapitlet och ärkebiskopen 1519-1749 innehåller skrivelser i allmänna ärenden av historiskt intresse dels från enskilda personer (t ex Per Brahe 1641) dels från olika verk i skilda

ämnen. Dessutom finns några förteckningar över präster (1579) och pastorat, kopior och handlingar angående Upsala möte m m. I den främre delen av volymen är handlingarna ordnade i omvänd ordning. Med ett endast delvis tillförlitligt register. Vad det gäller innehållet för övrigt i denna serie hänvisas till arkivförteckningen. Serien fortsätter med löpande volymnumrering i serie **E II** Skrivelser från hovrätter, kollegier, centrala myndigheter m m **1902-1962**. Därefter fortsätter serien i **E 6** Handlingar från centrala ämbetsverk **1963-1989**.

I landsarkivets expedition finns ett personregister till volymerna E II: 1-2 (t. o. m 1800).

E III Skrivelser från rikets övriga konsistorier **1600-tal -1962**. Register finns delvis. När det gäller innehållet hänvisas till arkivförteckningen.

E IV Skrivelser från Kungl. Maj:ts Befallningshavande **1600-talet -1951**. För åren 1900 -1951 innehåller serien endast markegångstaxor. Serien innehåller även vissa handlingar rörande hospital och lasarett för 1600- och 1700-talen. Angående innehållet i övrigt, se arkivförteckningen.

E V Handlingar ordnade efter pastorat **1600-tal -1900**. (volym 1-176) Pastoraten är ordnade alfabetiskt, Adelsö-Östhammar, (volym 1-173), och inom den kronologiska ramen är handlingarna ordnade enligt följande:

- a) visitationshandlingar
- b) valhandlingar
- c) av- och tillträdessyner
- d) ekonomiska besiktningar
- e) andra handlingar angående boställen
- f) skolhandlingar
- g) handlingar angående klockareboställen
- h) diverse handlingar.

Volymerna 174-175 innehåller handlingar angående Stockholms församlingar för 1600- och 1700- talet. Bland handlingarna rörande Storkyrkan eller S:t Nicolai församling 1630-1777 finns även handlingar och räkenskaper angående Stockholms trivialskola. Efter handlingarna rörande Storkyrkan följer äktenskapsmål från Stockholm för åren 1680-1732. Volym E V:176 innehåller handlingar angående präster i Stockholm för åren 1800-1897.

Serien E V fortsätter i serie **E V b 1901-1962**. Denna serie fortsätter sedan i serie **F 6 a 1963-1999**. **Visitationshandlingar för åren 1904-1999** återfinns i serie **F4a**.

1942 övergår vissa församlingar till det nybildade Stockholms stift.

E IV Handlingar ordnade efter kontrakt **1600-tal -1950** (volym 1-31) med genomgående volymnumrering.

Serierna E 2 - E 5 i UDA II 1963-1999 redovisas inte här.

F Inkomna handlingar, särskilda serier

F I Ansökningshandlingar till prästerliga tjänster **1779-1905** (F I:1-134). Volymerna F I:1-126 är ordnade efter år och inom varje år efter församling i alfabetisk ordning. Volymerna F I:127-134 (1785-1905) kallas "Bihang" och består av ansökningshandlingar angående tjänstledighet, ämbetsbiträde, understöd och nådår, låneansökningar m m samt odaterade handlingar. Serien fortsätter i serie **F I a 1901-1951** (volym F I a:135-181) med löpande volymnumrering. Därefter fortsätter serien i serie **F I b 1952-1962**, med de antagna enligt rotulus och fullmakt, för att sedan fortsätta i serie **F 1 1963-1969**.

F II Handlingar angående prästexamen, prästvigning och pastoralexamen **1750-1962** med genomgående volymnumrering. Handlingar saknas för åren 1751-1755 och 1787. I volym F II:1 finns från år 1750 bl a "Betyg och intyg af Carl Linnaeus". Från år 1837 finns bl a "afskrift af C. J. L. Almqvists betyg (egenhändigt)."

F III Valhandlingar **1600-tal-1905**. Serien innehåller handlingar angående ärkebiskopsval, riksdagsmannaval, val till kyrkomötet m m. Handlingar angående ärkebiskopsval återfinns senare i serie **F III a** för tiden **1914-1958** samt i serie **F 2 a** för tiden **1967-1996**. Handlingar angående val till kyrkomötet återfinns i serie **F III b** för tiden **1908-1958** samt i serie **F 2 b** för tiden **1963-1998**.

F IV Prästmöteshandlingar eller synodalakter **1658-1902**. Serien fortsätter först i serie **F V a 1908-1966** med genomgående volymnumrering och sedan i serie **F 5 1974-1999**. Handlingarna är ordnade efter kontrakt. Handlingarna för 1995-1999 förvaras ännu hos Uppsala domkapitel men kommer att levereras till landsarkivet.

F 4 a Visitationshandlingar **1904-1999**. Handlingarna är ordnade alfabetiskt efter församling. Visitationshandlingar för äldre tid förvaras i serie **E V** Handlingar ordnade efter pastorat, men kan även finnas i serie **E V b**. Visitationshandlingar gällande utlandsförsamlingar **1963-1978** finns i serie **F 4 b**.

1942 övergår vissa församlingar till det nybildade Stockholms stift.

F V Samlingar angående prästrättigheter **1538-1805**.

F VI Uppgifter insända från prostar eller kyrkoherdar i vissa ämnen **1700-tal -1906**. Angående innehållet hänvisas till arkivförteckningen. Serien fortsätter i serie **F VII 1902-1951** med genomgående volymnumrering.

F VII Äktenskapsskillnadsmål **1824-1832, 1854-1904**. Äldre handlingar finns i serie **E V** Handlingar ordnade efter pastorat, särskilt i volym **E V:174:1** Handlingar angående församlingarna i Stockholm. Serien fortsätter med genomgående volymnumrering i serie **F VIII a 1905-1930** Äktenskapsskillnadsmål: Utfärdade skiljobrev. I volym **B I a:173** återfinns skiljobrev för år 1904. Serie **F VIII b** innehåller förteckning över utfärdade skiljobrev **1860-1925**.

Skiljobrev var en juridisk handling, som utfärdades av domkapitlet som bevis på att ett äktenskap var upplöst. Även trolovning var förr en rättslig överenskommelse om äktenskap, som måste ske i vittnens närvaro. Om trolovningen inte ledde till äktenskap

måste ett skiljobrev utfärdas som bevis på att trolovningen hade blivit upplöst. Domkapitlens skyldighet att utfärda skiljobrev upphörde 1916.

F VIII Handlingar angående svenska församlingar i Amerika **1600 - 1700-talet**.

F IX Handlingar angående legations- och sjömanspredikanter samt svenska församlingar i Konstantinopel, London, Paris, Karlsbad, Calais o. s. v. **1700-talet -1905**. Serien fortsätter med genomgående volymnumrering i serie **F X Svenska kyrkans församlingar i utlandet 1905-1962**. Volym F X: 8 tycks saknas. Det kan också vara ett misstag vid förtecknandet i övergången mellan två förteckningar.

F X Handlingar angående krigspräster, senare regementspastorer **1639-1905**. Skrivelsernas innehåll rör i de flesta fall förändringar i regementenas ecklesiastikstat, förordningar m m. Volym F X: 2 innehåller bl a från år 1809 en skrivelse från Georg von Döbeln, daterad i Junsala gård, med anmärkning mot regementspastorn. Serien fortsätter med genomgående volymnumrering i serie **F XI Handlingar** angående regementspastorer **1906-1949**.

F XI Handlingar angående huspredikanter **1638-1857**.

F XII Handlingar angående fångvård **1828-1905**. Serien fortsätter med genomgående volymnumrering i serie **F XIII 1901-1945**. Serierna innehåller huvudsakligen fängelsepredikanternas ämbetsberättelser. **Fångvårdsstyrelsens skrivelser till domkapitlet 1836-1905** återfinns i volym **E II:9**.

F XIII Arrendekontrakt 1796-1902. För tiden 1796-1874 finns handlingar endast för vissa år. Serien fortsätter med genomgående volymnumrering i serie **F XIV a 1900-1956**. Serien **F XIV b** innehåller handlingar angående ecklesiastika boställen och skogar **1901-1933**. **Arrendekontrakt angående ärkebiskopshemman, se serie F XV**

F XIV Löner regleringar **1834-1902**. Serien fortsätter med genomgående volymnumrering i serie **F XV a till och med år 1962** samt i serie **F XV b Handlingar** rörande löner, löneförbättringar, dyrtillägg **1902-1953**.

F XV Handlingar angående ärkebiskopshemman **1666-1896**. Serien innehåller visitationshandlingar, syneinstrument, arrendekontrakt samt en karta från år 1780. Serien fortsätter med genomgående volymnumrering i serie **F XVI 1903-1933**. Därefter hänvisas till Stiftsnämndens arkiv.

F XVI Trohets- och ämbetseder **1625-1859**. I denna serie finns bl a Haquins Spegels ed år 1692 samt Tegnér's och Franzén's biskopseder.

F XVII Handlingar angående änkehjälp **1696-1905**. (Ej komplett). Serien innehåller dels ansökningar, dels pastorers intyg och uppgifter om befintliga änkor. Handlingarna är oftast ordnade kontraktvis. Hithörande räkenskaper återfinns i en särskild räkenskapsserie under Domkapitlets räkenskaper (Serie H). Serien fortsätter med genomgående volymnumrering i serie **F XVII a 1902-1962**.

F XVIII Handlingar angående stipendier **1782-1901**. Innehåll: Ansökningshandlingar, skrivelser från stipendieutdelaren (Oxenstiernas stipendium), anmälningar och förslag

från kurator, inspektor m m. Serien fortsätter med genomgående volymnumrering i serie **F XIX Handlingar angående fonder och stipendier 1902-1962.**

F XIX Subskriptionsanmälningar o dyl. **1731-1905.** Innehåll: Diverse subskriptionsanmälningar och subskriptionslistor, skrivelser angående statskalendern, matriklar m m från diverse förläggare. Serien fortsätter med genomgående volymnumrering i serie **F XX 1917-1926.** Spridda år.

Handlingar angående hospitalväsendet bildar inte någon egen serie utan finns dels under **serie E IV** i volymerna med Kungl. Maj:ts befallningshavande (landshövdingarnas) skrivelser dels under **serie E V**, särskilt i volym E V:143:1 Helga Trefaldighets församling i Uppsala: Handlingar angående hospitalkyrkan i Uppsala 1680-1800 och volymerna E V:174-175 Handlingar angående församlingarna i Stockholm.

Handlingar angående undervisnings- och skolväsendet

G I Handlingar angående Uppsala universitet **1621-1874, 1905, 1928-1962.**

G II Handlingar angående allmänna läroverk och seminarier. Läroverkens handlingar är huvudsakligen indelade i tre grupper:

a) Rektors skrivelser. Innehåller rektorernas olika skrivelser, uppgifter om lärares och elever (lärjungars) antal, läsordningar, kataloger (utom examenskataloger), protokollsutdrag, avskrifter av donationshandlingar m m.

b) Ansökningshandlingar. Innehåller ansökningar till lärartjänster, om tjänstledighet och tjänstebetyg, prov, besvärshandlingar angående avsked m m. Saknas för vissa år.

c) Examenskataloger. Examenskataloger för äldre tider förefaller inte ha förts särskilt, utan anteckningar om framsteg, betyg m m finns, om de är utsatta, i förteckningar över eleverna. Saknas för vissa år. Före år 1800, se ovan under rektors skrivelser.

Handlingar angående de allmänna läroverken för tiden till och med 1940, se volym G II:15.

G II:1 Handlingar angående Uppsala högre allmänna läroverk. a) Rektors skrivelser m m. 1613-1905. b) Ansökningshandlingar 1778-1905. c) Examenskataloger 1800-1904.

G II:2 Handlingar angående Gävle högre allmänna läroverk. a) Rektors skrivelser m m. 1652- 1905. Volymerna G II: 2 a: 8-9 innehåller handlingar angående Gävle trivialskola 1641-1845. b) Ansökningshandlingar 1781-1905. c) Examenskataloger 1800-1904.

G II:3 Handlingar angående Hudiksvalls högre allmänna läroverk. Handlingar angående gymnasium och trivialskola är sammanslagna. a) Rektors skrivelser m m. 1638-1905. b) Ansökningshandlingar 1781-1905. c) Examenskataloger 1802-1904.

G II:4 Handlingar angående Söderhamns allmänna läroverk. a) Rektors skrivelser m m. 1765-1905. b) Ansökningshandlingar 1859-1904. c) Examenskataloger 1813-1904.

G II:5 Handlingar angående Norrtälje allmänna läroverk. a) Rektors skrivelser m m 1652-1905. b) Ansökningshandlingar 1859-1905. c) Examenskataloger 1802-1904.

G II:6 Handlingar angående Enköpings högre allmänna läroverk. a) Rektors skrivelser m m 1641-1904. b) Ansökningshandlingar 1794-1904. c) Examenskataloger 1799-1905.

G II:7 Handlingar angående pedagogien i Öregrund. a) Rektors skrivelser m m 1650-1892. b) Ansökningshandlingar 1774-1878. c) Examenskataloger 1799-1890.

G II:8 Handlingar angående Sigtuna stads skola. a) Äldre handlingar 1645-1791. b) Ansökningshandlingar 1801, 1807, 1824. c) Examinationsprotokoll och examenskataloger 1804-1830. Endast vissa år.

G II: 9 Handlingar angående Vaxholms skola. a) Äldre handlingar 1688-1784. b) Ansökningshandlingar 1800, 1811, 1814.

G II:10 Handlingar angående Östhammars skola. a) Äldre handlingar 1688-1784. b) Ansökningshandlingar 1801, 1808.

G II:11 Äldre skolhandlingar 1688, 1742-1890. Innehåll: "Collection" från skolor i Stockholm, Öregrund m fl för år 1688, samt andra handlingar angående vissa skolor i Stockholm (allmänt rörande läroverken). Bl a en ansökan om tjänstledighet av C J L Almqvist år 1842.

G II:12 Handlingar angående Folkskolelärareseminariet i Uppsala. a) Rektors skrivelser m m 1842-1905. b) Ansökningshandlingar 1847-1905. Handlingar angående Folkskoleseminariet i Uppsala för tiden 1903-1937 återfinns i volymerna G II: 16-19. **Folkskoleseminariets i Uppsala arkiv 1832-1969 förvaras i landsarkivet, se särskild förteckning.**

G II:13 Drottning Kristinas skolordning 7.8 1649. Original.

G II:14 Konung Fredrik I:s skolordning 4.2 1724. Original.

G II:15 Handlingar angående högre allmänna läroverken i: Gävle 1872-1940, Hudiksvall 1900-1940, Norrtälje 1900-1940, Uppsala 1901-1940, Söderhamn 1901-1940 samt Enköping 1902-1940.

G II:16-19 Handlingar angående Folkskoleseminariet i Uppsala 1903-1937.

G II:20 Handlingar angående högre allmänna läroverken, Hagaströms småskoleseminarium samt Vaxholms samrealskola 1918-1940.

G III Handlingar angående enskilda läroverk. Innehåll: Skrivelser från rektorer eller föreståndare med uppgifter om lärare, lärjungar, redogörelser, läsordningar m m.

G III: 1 Uppsala enskilda läroverk och privatgymnasium 1870-1906.

G III: 2 Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala 1896-1906.

G III:3 Fjellstedtska skolan i Uppsala 1875-1905. Handlingar för tiden 1906-1940 återfinns i volym G III a:14. (UDA I). **Stiftelsen Fjellstedtska skolans arkiv 1861-1982 förvaras i landsarkivet, se särskild förteckning**

G III: 4 Högre elementarläroverket för flickor i Uppsala 1877-1905.

G III: 5 Nisbethska flickskolan i Uppsala 1879-1883.

G III: 6 Lindska skolan för flickor i Uppsala 1897-1905.

G III: 7 Gävle flickskolor 1877-1905. Innehåll: Handlingar angående Högre elementarläroverket för flickor, "Clara Linds" flickskola och Lyceum för flickor i Gävle.

G III: 8 Hudiksvalls elementarskola för flickor 1876-1905.

G III: 9 Söderhamns elementarläroverk för flickor 1877-1905.

G III: 10 Norrtälje elementarskola för flickor 1892-1905.

G III: 11 Elementarskolan för flickor i Enköping 1886-1905.

G III: 12 Djursholms samskola 1896-1905.

G III: 13 Bollnäs enskilda läroverk 1897-1905.

G III a: 14 (UDA I) Handlingar angående Fjellstedtska skolan 1906-1940.

G IV Handlingar angående folkskolor och folkundervisning. De flesta handlingarna angående folkskolor såsom skolreglementen, besvärsskrivelser m m finns i serie E V Handlingar ordnade efter pastorat.

G IV a Skrivelser från pastorerna **1600 tal -1898**. Innehåll: Skrivelser angående folkundervisning, ekonomiska uppgifter, berättelser om folkskoleundervisningen stiftsvis i länet.

G IV b Folkskoleinspektörernas berättelser m m.**1861-1905**. Serien fortsätter med genomgående volymnumrering i serie **G 4 b 1902-1958**.

H Räkenskaper

H I -H II Räkenskaper av skilda slag **1600-tal- 1963**. Dessa serier fortsätter i **G 1-2 1963-1989** (UDA II).

H III Läroverkens räkenskaper med verifikationer. Finns inte för alla år.

H III a Uppsala högre allmänna läroverk 1746, 1781, 1804-1905.

H III b Gävle högre allmänna läroverk 1804-1905.

H III c Hudiksvalls högre allmänna läroverk 1768-1769, 1805-1905.

H III d Söderhamns högre allmänna läroverk 1788-1905.

H III e Norrtälje allmänna läroverk 1858-1904.

H III f Enköpings allmänna läroverk 1806-1904.

H III g Öregrunds pedagogi 1808-1891.

H III h Sigtuna skola 1815-1885.

H III i Vaxholms skola 1862-1871.

H III j Uppsala Folkskolelärareseminarium 1842, 1861-1904.

J Övriga särskilda samlingar

J I Pergamentsbrev

Uppsala mötes besluts akter samt övriga pergament, som finns upptagna i gamla förteckningar, överlämnades den 26 maj 1837 till Uppsala Universitets bibliotek (Uppsala domkapitels protokoll 1837 sid 117). "Flintenbergs samlingar" förvarades tidigare i Uppsala domkapitels arkiv, men dessa finns numera i Landsarkivet i Härnösand.

J I:1 Fragment av pergamentspärrar **1400-talet**. 14 stycken. Innehåller bl a "missale o dyl. Avskrifter av pergamentsbrev m m, se serie J VII Avskriftssamlingar volym 1.

J II Andra handlingar av särskilt intresse, som inte kunnat inordnas under föregående avdelningar.

J II: 1 Religionsmål **1646-1798**.

a) Odaterade religionsmål: Skrivelser från Ol. Hoffman, Johan Christian Berlin (om sin övergång från judendom till kristendom); "Bön om ett Christeligt lefwerne" Brev från Andreas Tollstadius.

b) Brev, inlagor och förklaringar från åren **1663-1734** från flera personer.

c) "Hofjunkaren Jacob Gripenstedts sak" som förekommer på två ställen i volymen, först handlingar omfattande åren **1739-1747**: en mängd skrivelser från vederbörande prästerskap om ett barndop hos Gripenstedt, svar och brev från denne m m.

d) Skrivelse till Kgl. Maj:t av Jacob Serenius **1774**, avskrift.

e) Skrivelser om svärmeriet i Delsbo m m **1776-1798**. Därefter åter skrivelser angående ovannämnde Jacob Gripenstedt.

f) Angående "trolldomsväsendet i Hälsingland" **1646-1688**.

J II: 2 Religionsmål **1641-1770**. Handlingarna är ordnade i omvänd kronologisk ordning. Innehåller till större delen handlingar angående Johannis Elia Terserus, samt inlagor och förklaringar av honom **1662-1664**.

J II: 3 Handlingar angående Prosten Grubb i Umeå **1724-1727**.

J II: 4 Handlingar angående religionsmål **1757-1808**.

J II: 5 Memorial från Nils Ström angående läseriet Norrland **1815**.

J II: 6 C. J. L. Almquists inlagor och svaromål till Uppsala Domkapitel **1840-1843**.

J II: 7 Handlingar angående Eric Janssons irrlära **1846**.

J II: 8 Handlingar angående "Skerikarne" **1831-1835**. Angående en donation till Svenska Bibelsällskapet.

J II: 9 Målet mot Kyrkoherden J. N. Holmgren i Hacksta **1846**.

J II: 10 Pastor C. Th. Björkmans mål **1844-1885**. Med register i början.

J II: 11 Skrivelse från ärkebiskop Olaus Martini, Uppsala Universitets rektor L Paulinus Gothus samt Elias Rålamb **14.11.1605**. Ett blad angående bl a visitation i "Weckhol" prästgård.

J II: 12 Vota vid biskopsvalet till Linköpings stift **1636**.

J II: 13 Diverse skrivelser till Domkapitlet från personer utom stiftet **1662-1791**.

J II: 14 Personalier över flera personer **1600-talet**. Personalier över Birgitta Persdotter från Buskgården, jungfru Rachel Lantson, Helena Leufstadia, Mäster Jöns Finberg.

J II: 15 Skrivelser till domprosten Lars Molin **1709-1710**.

Nr 11-15 bildar en volym.

J II: 16 Handlingar angående tvist om Skårnome by emellan Beata Rosensköld och Anna Helena Trafvenfeldt **1729-1744**.

J II: 17 Handlingar angående arvet efter konsistorienotarien Johan Schick **1733-1788**.
Nr 16-17 bildar en volym.

J II: 18 Handlingar angående jubelfesten **1793**. Innehåll: vota till deputerade, fullmakter, yttranden angående avgiften för deltagarna.

II: 19 Handlingar angående en del (Ålands) av Åbo läns förläggande under Uppsala Domkapitel och Svea Hovrätt **1808**.

Nr 18-19 bildar en volym

J II: 20 Skrivelser från Ärkebiskopar till Uppsala Domkapitel **1659-1900**. Innehåller skrivelser från följande ärkebiskopar: J. Canuti Leneus, Jakob Benzelius, Henrik Benzelius, J. Lindblom, C. von Rosenstein. J. O. Wallin, C. Fr. af Wingård, O. Holmström, H. Reuterdaahl och J. A. Ekman. **Saknas**.

J II: 21 Kondoleansskrivelser vid A: N. Sundbergs död 1900. **Saknas**.

Nr 20-21 bildade en bunt, som överfördes till Uppsala domkyrkas librarium 1915.

J II: 22 Självbiografiska anteckningar av professor Erik Jonas Almquist. Går **till 1800**.

J II: 23-26 Brev, manuskript, räkenskaper efter E. J. Almquist och konsistorienotarien J. U. Almquist.

Handlingarna i nr 22-26 avskildes från arkivet och utlämnades till Professor Ernst Almquist enligt Kungl. Brev den 22 juni 1906 och Domkapitlets beslut den 25 juli 1906. **Handlingarna saknades 1918. En blyertsanteckning anger att handlingarna deponerades på Carolina Rediviva. Handlingarna har inte återfunnits där.**

J II: 27 Diverse enskilda handlingar från **1800-talet**. Innehåll:

- 1) Brev till konsistorienotarien Brynolf Hesselgren.
- 2) Skrivelser, brev, räkenskaper m m efter Brynolf Hesselgren, biskop Anjou m fl.
- 3) Angående Schagerström-Björkmanska affärerna.
- 4) Brev till konsistorienotarien E. R. Henschen.

J II: 28 Diverse formulär **1781-1847**.

J II: 29 Promemorior för matrikel och stiftstidningen **1791-1888**.

J II: 30 Diverse uppgifter angående stiftsmatrikel **1870, 1881**.

Nr 28-30 bildar en volym.

Uppsala domkyrkas librarium bildades i början av 1900-talet, och var beläget i ett rum ovanför skrudkammaren nordöst om Ansgarskapellet. Ordet librarium betyder bokkammare, och tanken var att det skulle bli en förvaringsplats för böcker med anknytning till domkyrkan men även för böcker av kyrkohistoriskt, konsthistoriskt och kulturhistoriskt intresse. Där förvarades också dokument rörande domkyrkans arkitektur och byggnadshistoria. I libreriet förvarades också arkivalier rörande bl a domkyrkans restaureringar. I samband med domkyrkans restaurering på 1970-talet flyttades Uppsala domkyrkas librarium till annan plats och splittrades. Arkivdelen har senare överförts till landsarkivet i Uppsala. Som framgår av Uppsala domkapitels arkivförteckning (UDA 1593-1900) överfördes handlingar ur framför allt serie J II till libreriet år 1915. Större delen av dessa handlingar återfördes senare till domkapitlets arkiv, men enstaka handlingar saknas fortfarande.

J III Riksdagshandlingar

J III:1 Acta consistorii regni” **1614-1689**. Skrivelser från prästeståndet till Konungen samt Kungl Maj:ts resolutioner med anledning av dessa vid riksdagarna 1614-1689.
Huvuddelen av handlingarna överlämnades till Riksarkivet 1938.

J III: 2-3 Prästeståndets riksdagsärenden **1710-1834**.

J III: 4 Prästeståndets diverse cirkulär och övriga skrivelser till Domkapitlet, samt prästerskapets svar **1815-1866**.

J III: 5 Handlingar angående kyrkomötet **1878-1888**. Skrivelser från Kungl. Maj:t angående lagar och lagförslag; skrivelser från kyrkomötets sekreterare.

Nr 3-5 bildar en volym.

J III: 6 Skrivelser från Slottsbyggnadsdeputationen till ärkebiskop och domkapitlet **1709-1762**.

J III: 7 Handlingar angående Rikens ständers kontor **1719-1757**.

J III: 8 Handlingar angående Ecklesiastikdeputationen **1724-1731**. Skrivelser från rikets biskopar och domkapitel m fl.

J III: 9 Utdrag ur protokoll, hållna i Rikets ständers protokollsdeputation **1747-1772**.

J III: 10 Skrivelser från prästeståndets kanslidirektion angående prästeståndets riksdagsarkiv och dess kassa **1759-1772, 1811-1875**.

Nr 6-10 bildar en volym.

J III: 11-18 Prästeståndets konceptprotokoll vid riksdagarna **1723, 1740-1766**.

Överlämnades till Riksarkivet 1938.

J IV Handskrifter av kyrkohistoriskt, liturgiskt eller annat innehåll.

J IV: 1-2 Haqvin Spegels manuskriptsamling. 2 band, som innehåller avskrifter av handlingar angående svenska kyrkans historia och hans egna granskningar över kyrkolagen, psalmboken och bibeln, som utgavs under Karl XI:s tid.

J IV: 2 ½ Innehållsförteckning till volymerna 1-2 upprättad 1839 av Wilhelm Ekblom.

J IV:3 Brudfolks-, barn- och dödsbok från Östra Ryds socken för 1671-1693. Innehåller även visitations- och inventeringsprotokoll för 1693 m m. **Denna volym är överförd till Östra Ryds kyrkoarkiv C:1, som numera förvaras i Stockholms stadsarkiv.**

J IV : 4-5 N. Lang: En skälig försvarsskrift emot Theologiae Professorns vid Åbo akademie, Herr Ingemund Bröms tillskott till Mag. Ludv. Melch. Fischlini Pietism. defekt. eller Närmare Underrättelse om det falskeligen föregivne, i svang gående Pietisteriet, varutinnan Sal. Doct. Philip Jacob Spener och andra oskyldige, särdeles i vårt kära fädernesland obevisligen angriper. Skriven och utgiven år **1715**. Med bihang, skrivet den 24 februari 1727. – 2 band.

J IV: 6 Daniel Forelii Calendarium emendatum. Stockholm **1718**. Med tabeller m m.

J IV: 7 ”Öfversta Prästen och Yppersta läkaren.” Utan författarnamn eller angivet år.

J IV: 8 Engelska Catechesen på Svenska översatt av Carl Fred. Rissell.

J IV: 9 Titel på grekiska (se arkivförteckningen): alla Böne- Tacksägelse- och Klagedagsterminer i Sverige ifrån den tid att Bönedagar blev årligen hållna, jämte register. Omfattar tiden **1612-1879**.

J IV: 10-14 A. M. Fants manuskript till Upsala ärkestifts herdaminne som trycks av J. E. Fant och Aug. Låstbom. 5 band med register.

J V Kyrkolag förslag (handskrivna)

J V: 1 "Nova ordinantia ecclesiastica anno 75 conscripta et unanimi epichoporum consensu approbata." Fullständig handskrift, bunden. Tryckt i Handlingar rörande Sveriges historia II serien, I: 180-351, där denna handskrift begagnats som huvudcodex.

J V: 2 Biskop Nicolai Stephani i Växjö skrivelse till prästerna i stiftet med tillägg och rättelser till prästmötesförhandlingarna i Växjö "De ordinantia." Obs! Finns i slutet av föregående band. - Daterad den **17 december 1584**. Numera utgiven av H. Lundström i Undersökningar och aktstycken. Bidrag till svenska kyrkans historia. Upsala 1898.

J V: 3 1736 års kyrkolagsförslag i handskrift (finns annars tryckt), jämte anmärkningar däröver, ingivna från alla rikets stift till granskning (av prästerskapet) å 1738 års riksdag.

J V: 4 Ett utkast till en ny kyrkoordning. Utan författareuppgift, namn eller årtal. synes dock vara äldre än föregående (av Emporagrius ?, såsom stod antecknat på ett gammalt, nu förkommet omslag).

Nr 3-4 bildar en volym.

J VI Handlingar angående bibelrevisionen, psalmboken och kyrkohandboksrevisionen m m.

J VI:1-9 Bibelrevisioner från åren **1600-1674**. 9 band.

J VI:10 Relation om Svenska Bibelns tvenne revisioner under Karl IX och Gustaf Adolf m m upprättad av Ridderstjerna den **8 maj 1693** kallad relation ang. "**Observationes Strengnensis.**" Utgör en katalog och närmare underrättelse om förestående handskrifter (J VI:1-9). Dessutom i samma band **7 kungliga brev till Erik Benzelius** ang. bibelns tryckande 1698-1699, original.

J VI:11 Annotationes ad Biblia Svecana factae per posterius semestre anni 1691 et prius semestre anni 1692 cum lectione cursoria non nisi tertus recitaretur.

Skriven på svenska. Har i slutet följande anteckning: "A. 1692 den 22 juni blef detta gudeliga värdet tillända fördt." Handstilen är av superintendenten Israel Kolmodin, som var medlem i nämnda års bibelkommission och enligt domkapitlets protokoll fortfarande vistades i Uppsala.

J VI:12 Granskning av 1682 års kyrkohandbok. Tryckt exemplar, som är interfolierat och försett med anmärkningar. Finns på slutet följande anteckning av Israel Kolmodin: "Denna förändring på handboken är en afskrift af det exemplar, som till kongl. maj af Deputatis inleffererades och är lijka lydande, thet jag attesterar, som wid protokollet pennan förde."

J VI:13 Handlingar ang. den s.k. Karl XI:s bibelöversättning **1683-1700**. Innehåller diverse skrivelser (av Haqvin Spegel m fl.) och handlingar.

J VI:14 Handlingar till Gezelii bibelverk **1707-1712**. Innehåller skrivelser från regeringen till ärkebiskopen 1707-1708, granskningar och anmärkningar, anteckning om underrättelser...om...Gezelii Bibelverk.

Nr 13-14 bildar en volym.

J VI:15-16 Jesper Svedbergs Psalmbok och Evangelii-bok **1694**. Försedd med dåvarande biskopars och superintendenters granskningar och anmärkningar i handskrift, samt egenhändiga underskrifter . – 2 band, interfolierade. Ärkebiskop Henrik Benzelius har 1758 intygat, att ett lika lydande exemplar finns i Stockholms stads konsistorii arkiv. **Överfördes till Uppsala domkyrkas librarium 1915. Saknas.**

J VI: 17 **1695** års Psalmboks komités förslag. Innehåller: protokoll vid granskningen, biskoparnas brev angående samma förslag och kongl. brev; stadfästelser å skedda granskningar, ävensom några handlingar angående Svedbergs psalmbok 1693-1696. **Originalmanuskript.**

J VI:18- 22 **1793** års Psalmboks-komités förslag till en ny psalmbok jämte anmärkningar däröver, samt Kungl. Resolutioner.

J VI:23 Förslag till ordning för Kyrkobetjenter i Upsala stift. Skrivet i **början av 1800-talet.**

J VI:24 Diverse handlingar ang. kyrkohandbok, psalmbok, katekes m m. Innehåll:

a) Angående 1792 års kyrkohandbok, betänkande och förslag av år 1796, där handlingarna är daterade;.

b) Se J VI:25;

c) Betänkanden ang. psalmboken **1781**;

d) Betänkanden ang. katekesen m, m;

e) Diverse enstaka skrivelser.

J VI: 25 Domkapitlets yttrande över 1854 års kyrkohandboks-förslag, med bifogad reservation av L. A. Anjou **1854 28/6**. Ingick tidigare i J VI:24 som fasc b).

J VII Avskriftssamlingar

J VII:1 Avskrifter av pergamentsbrev m m. Avskrifterna omfattar tiden **1293-1506**.

Därefter ligger avskrifter och anteckningar ur kyrkböcker från medeltiden gjorda av M. Ascanæus och ärkebiskop Petrus Kenicius.

I närmast föregående förteckning över Uppsala Domkapitels arkiv finns på sid 59-64 en fullständig förteckning över avskrifterna (se i D IV:1).

J VII: 2 Constitutiones Academicæ Upsaliensis.

J VII: 3 Uppfostringskommitténs under den **6 mars 1817** avgivna underdåniga betänkande och förslag till lönestat vid rikets läroverk.

J VII: 4 Angående Söderhamns och Söderala sockens förenande.

J VII: 5 Loci Communes a Johanne Trawman collect. A. 1639. 1 band med pergamentsöverdrag. Detta pergament är fullskrivet. Avskrift av superintendenten Israel Kolmodin, som synes av hans sigill med bokstäverna "I. M. K." och ett lamm med fana (Gotlands sigill). Handskriften innehåller även anteckningar och granskningar över Bibeln och till sist Kolmodins egenhändiga konceptbrev dat. Visby åren 1694-95.

J VIII Diverse

Innehåller bl a Uppsala stads Auxiliärbibelsällskaps räkningar **1821 29/4-1843 31/12. Stiftshistoriska kommitténs excerptsamling**

Förutom de register som nämnts tidigare i texten, finns tillgång till Stiftshistoriska kommitténs excerptsamling med person- och ortregister. Stiftshistoriska kommittén i Uppsala (tidigare Ärkestiftets herdaminnekommitté) har sedan 1962 svarat för insamling av material i framför allt Uppsala domkapitels arkiv. Resultatet har blivit **Stiftshistoriska kommitténs excerptsamling**, som ligger till grund för utgivandet av det stiftshistoriska uppslagsverket **Uppsala stifts herdaminne**. Materialet förvaras i Stiftets Hus, Dragarbrunnsgatan 71 i Uppsala. En beskrivning av innehållet i excerptsamlingen, sammanställd av Ragnar Norrman, finns som bilaga till arkivförteckningen **UDA 1593-1900**. Ett exemplar finns också i handbokshyllan i landsarkivets expedition.

Strängnäs domkapitel

Strängnäs domkapitels arkiv (**SDA**) förvaras i landsarkivet. Den aktuella arkivförteckningen är upprättad 1990 med senare kompletteringar. I motsats till arkivförteckningen över Uppsala domkapitels arkiv (UDA 1593-1900) är arkivförteckningen över Strängnäs domkapitels arkiv betydligt mindre utförlig. I en äldre arkivförteckning finns en detaljerad förteckning över handlingarna och deras innehåll i Serie J. En avskrift av denna förteckning har lagts som bilaga till den gällande arkivförteckningen.

A Protokoll

A 1 Domkapitels protokoll (huvudserien) börjar år **1625**. Protokoll saknas för åren 1646-1647, men för övrigt är serien komplett till och med **1999**. I serien ingår även koncept för åren 1674-1675 (volym 7) och 1721-1728 (volym 20-22). Register finns i volymerna för åren 1664-1688, 1696-1721 samt 1729-1999.

A 2a Konceptprotokoll **1686-1850**. Protokoll finns för åren 1686, 1688-1698, 1741-1753 samt 1769-1850. Konceptprotokoll finns även i **volymerna A 1: 7** (1674-1675) och **A 1 : 20-22** (1721-1728).

A 2b Koncept till reservationer och vota samt Capsulo-skrivelser **1846-1900**. Koncept till reservationer och vota är odaterade. Capsulo-skrivelser finns endast för spridda år.

A 2c "Protocollum Episcopi Emporagrii" **1664-1674**. Biskop Erik Gabrielsson Emporagrius' protokollsbok. Han var biskop i Strängnäs under nämnda år.

A 3 Memorialprotokoll **1738-1910**. Protokoll saknas för åren 1739-1740 och 1780. Efter 1910 gallras handlingarna efter 1 år.

A 4a Pastorexamensprotokoll **1697-1841**. Protokoll finns endast för vissa år under tiden 1697-1760. Pastorexamen innebar att en prästs kunskaper prövades inför domkapitlet innan han skulle befordras till kungligt (regalt) pastorat. Pastorexamen avskaffades 1884.

A 4b Prästexamensprotokoll **1794-1842**.

A 4c Handlingar rörande prästexamen **1700-1800-tal och odat**. "Temasvenskor och kriaämnen för prästexamen." Huvudsakligen på latin.

A 5 Hospitalprotokoll m m **1713-1773**. Serien innehåller även inventeringar 1647-1708; Predikantens kost och lön 1655; Ordning för predikanten; Hospitalets stat och matordning; Kopia av Drottning Kristinas brev 1643 24/3; Instruktion för hospitalskaffaren 1652 14/5; Instruktion för hospitalspredikanten dec. 1655.

A 6 Domböcker 1790- 1946. Enligt en förordning 1787 skulle här sådana ärenden tas upp som rörde en prästs förhållanden i ämbetet. De åtgärder som domkapitlet kunde tillgripa var varning eller avstängning på viss tid. För att definitivt avsätta en präst, måste frågan gå vidare till hovrätten. Dessa protokoll finns för vissa år. **Serien upphörd 1949**.

A 7 Koncept till domböcker **1790- 1801**. Saknas för år 1800.

A 8 Föredragningslistor **1776-1930**.

B Koncept till utgående skrivelser

B 1 Kopieböcker och registratur **1626-1999**. Saknas för åren 1649-1653, 1658 samt 1664-1675. Register finns i respektive volym för varje år från och med 1741 med undantag för åren 1749 och 1753-1764. **Från och med 1938 kallas serien registratur**. I volymerna för åren 1751-1761 ingår även cirkulär.

B 2 Cirkulärbrev (tryckta) **1751-1908**. Serien är ej komplett. För åren **1751-1761, se B 1: 37-47**.

B 3 Koncept till fullmakter **1721-1866**.

B 4 Koncept till nyårsbrev **1734-1816**.

B 5 Koncept till publikationer om prästval **1734-1826**.

B 6 Kopieböcker **1891-1912**.

B 7 Uppgifter till bevilning **1816-1938**.

B 8 Kansliskrivelser **1938-1999**.

C Diarier

C 1 Domkapitlets diarier **1696-1999**. In- och utgående skrivelser.

C 2 Biskopsämbetets diarier **1805-1824**. Diarier över inkommande mål och handlingar.

C 3 Konsistoriets diarier **1680-1863**. Diarier finns för åren 1680-1697, 1779-1803 samt 1811-1863.

C 4 Räkningsdiarier **1954-1962**. Serien fortsätter i serie **C 5 1963-1999**.

C 5 Kanslidiarier **1963-1999**. Serien innehåller även räkningsdiarier för samma tid.

C 6 Prästvalsdiarier **1884-1977**. Serien avslutad. **Handlingar till dessa diarier** ingår i serierna **E 2a -b**. Beteckn. Pvd.

D Liggare, register och förteckningar m m

D 1a Tjänstematriklar för administrativ personal **1948 –**

D 1b Tjänstematriklar för prästerlig personal **1952 -**

D 2a Prästvigningar **1719-1770**. Volymen innehåller även förteckning över avlidna prästmän 1853-1896 samt förteckning över extra nådår 1839-1897.

D 2 b Fullmaktsböcker **1867-1977**. Fullmakter att utöva tjänster för domkapitlet. Serien upphör och fortsätter i **serie B 1**.

D 3a Låneliggare/Register (låntagare) **1865-1977**. Inteckningar. Låneräkningar ingår i serie **G 1a**.

D 4a Kyrkors och prästgårdars inventarier **1600-tal, 1710**.

D 4 b Handlingar och förteckningar rörande inventeringar **1674-1823**.

D 4c Register till Kungliga brev och andra viktigare brev **1500-, 1600- och 1700- talen**. Register till kungliga brev 1538-1797 och till övriga brev 1500-1700.

D 4d Förteckningar över utlånade arkivalier **1803-1928, 1939-**

D 4e Förteckningar över kyrkliga föremål av historiskt eller konstnärligt värde **1919-1938**. Hela stiftet.

D 5 Arkivförteckningar **u. å. och 1990-**

D 6 Postböcker **1790-1902**. Senare årgångar utgallras efter 10 år.

E Inkomna handlingar

E 1 Inkomna kungliga brev och regeringsskrivelser **1521-1999**. Se även serie **E 2**. **Register till Kungliga brev** ingår i serie **D 4c 1538-1797**.

E 2a Inkomna allmänna skrivelser (akter) **1610-1962**. I serierna E 2a-b förekommer även handlingar angående ansökningar och val till prästerliga tjänster (Pvd) samt biskopsvisitationer.

E 2b Inkomna diarieförda skrivelser **1963-1999**. Även korrespondens kan förekomma. Pvd = prästvalsdiarier.

E 3 Inkomna handlingar ordnade efter pastorat **1600-tal -1960**. Pastoraten är ordnade alfabetiskt. Serien innehåller bl a följande:

visitationshandlingar
ämbetsberättelser
av- och tillträdessyner
ekonomiska besiktningar
inventeringshandlingar
arrendekontrakt
kyrko- och kassaräkningar.

Visitationshandlingar och ämbetsberättelser ingår även i serierna E 4, F 3 - F 4a.

1942 övergår vissa församlingar till det nybildade Stockholms stift.

E 4 Handlingar ordnade efter kontrakt **1600-tal - 1960**. Serien innehåller visitationshandlingar, inventeringshandlingar och besiktningshandlingar. **Se även serierna E 3, F 3 och F 4.**

E 5 Spridda inkomna handlingar **1595-1880**. Innehåller bl a handlingar rörande allmogens oroligheter 1811. I denna serie finns även "Uppgifter från församlingarna i Strängnäs stift (Frågor – svar) **1926**.

E 6 Inkomna skrivelser till expeditionen **1672-1952**.

F Inkomna handlingar, särskilda serier

F 1a Ansökningshandlingar till prästerliga tjänster **1805-1964**. Serien fortsätter i serie **E 2b 1963-1999**. Serien kan även innehålla ansökningar till tjänster inom skolväsendet före 1905.

F 1b Ansökningar till prästexamen **1806-1962**. Serien fortsätter i serie **E 2b 1963-1999**.

F 1c Ansökningshandlingar till skoltjänster **1805-1905**. Se även serie **F 1a**.

F 1d Övriga ansökningshandlingar **1939-1979**. Serien innehåller ansökningshandlingar rörande stiftsnotarietjänster, kanslipersonal, samt kyrkomusiker- och organisttjänster.

F 2 Handlingar angående biskopsval **1971, 1981, 1988**.

F 3 Handlingar rörande visitationer **1641-1740**. Serien innehåller även vissa inventeringshandlingar. Se även serierna **E 3, E 4 och F 4a**.

F 4a Prästmöteshandlingar och ämbetsberättelser till prästmöten **1585-1999**. Handlingarna för tiden 1987-1999 förvaras fortfarande hos Domkapitlet i Strängnäs men kommer att levereras till landsarkivet.

Visitationshandlingar och ämbetsberättelser, se även serie E 3 och E 4.

F 4b Komplement till prästmötet **1936**.

F 5 Uppgifter, insända från prostar och kyrkoherdar i vissa ämnen **1696-1902**. Angående innehållet hänvisas till arkivförteckningen.

F 6 Uppgifter till pensionskommittén **1846**.

F 7 Rättegångar **1766-1812**. Innehåller följande:

a) Klockaren i Torpa, Stephan Barks besvär över avsättning 1766.

b) Handlingar rörande rättegång mellan prosten Christopher Hamb och Catarina Hansdotter Noublén 1803-1804.

c) Handlingar angående tvist mellan Domkapitlet å Nyköpings trivialskolans vägnar, å ena sidan, samt provincialmedicus assessor J. M. Ekelund å andra sidan, rörande gränslinjen mellan hans och trivialskolans tomt i Nyköping 1812.

F 8 Handlingar angående jus patronis (patronatsrätt) **1693-1907**. Patronatsrätten innebar att en enskild person, senare även bolag, hade rätt att utnämna präst i en församling. Denna rätt uppkom under medeltiden genom att enskilda stormän byggde kyrkor och tillsatte präster. Den reglerades i 1686 års kyrkolag och avskaffades sedan 1922.

F 9 Handlingar angående domkyrkan **1625-1969** (cirkatid).

F 10 Handlingar rörande donationer **1713-1938** (cirkatid). Ordnad efter kontrakt.

F 11 Arrendekontrakt **1800-1924**. Se även serie **E 3**. Serien fortsätter i Stiftsnämndens arkiv, serie **F 1a**.

F 12 Trohetseder **1600-tal - 1907**. Serien innehåller även övriga präst- och ämbetseder.

F 13 Skiljobrev **1886-1925**. Skiljobrev var en juridisk handling, som utfärdades av domkapitlet som bevis på att ett äktenskap var upplöst. Även trolovning var förr en rättslig överenskommelse om äktenskap, som måste ske i vittnens närvaro. Om trolovningen inte ledde till äktenskap måste ett skiljobrev utfärdas som bevis på att

trolovningen hade blivit upplöst. Domkapitlens skyldighet att utfärda skiljobrev upphörde 1916.

F 14 Kyrkostaten **1694-1696**. Pastoratens räntor och inkomster.

F 15 Prästlönefonder **1933-1953**. Uppgifter från pastoraten.

G Räkenskaper

Dessa serier redovisas inte här. Se vidare arkivförteckningen.

H Handlingar angående undervisnings- och skolväsen

Arkivmaterialet är inte omförtecknat ännu. I äldre arkivförteckningar (**D 5:1-2**) har serien **signum G** och innehåller följande:

G I Handlingar angående allmänna läroverk och pedagogier. Denna serie innehåller handlingar rörande Strängnäs läroverk, Nyköpings läroverk, Örebro läroverk samt Södertälje pedagogier.

G II Handlingar angående folkskollärareseminariet i Strängnäs, år 1860 ombildat till folkskolläraryrkesseminarium.

G III Handlingar angående folkskolor.

För närmare beskrivning av dessa seriers innehåll hänvisas till ovan nämnda arkivförteckningar.

J Övriga särskilda samlingar

Detta arkivmaterial är inte heller omförtecknat. I äldre arkivförteckningar (**D 5: 1-2**) finns en detaljerad förteckning över innehållet i serie J. En avskrift av denna förteckning följer här nedan.

J I Pergamentsbrev

Drottning Kristinas brev. **1650 3/11**.

Innehåller tillstånd för biskopen och kapitulares i Strängnäs att utan de i brev av 12/8 1647 bestämda konditioner få försälja några domkyrkans och gymnasii tomter dock helst till kapitulares. De penningar, som därigenom inflyta, skola ”slås till Capital, Domkyrkan och Gymnasio till nytto.” Stockholm d. 3 nov. 1650. med vidhängande sigill.

Biskop och Capitulares brev. **1652 28/4**.

Köpebrev för borgaren och rådmannen i Strängnäs Peder Andersson å två domkyrkans tomter, belägna i nordost om domkyrkan, för 190 daler kopparmynt. Med vidhängande konsistorii sigill.

Dessa handlingar saknas i landsarkivet.

J II Originalhandlingar av särskilt intresse

Smärre manuskript från 1500-talet

- a) Svante Sture skänker till Strängnäs 30 mark och en ox. Hörningsholm **1559 14/1**.
- b) Köpebrev på en gård i Strängnäs vid Kyrkogatan för 900 mark klipping **1578**.
- c) en lapp skriven på båda sidor med olika stil och från olika tid av obekant innehåll.

Det första förslaget, som gjordes in Consistorio St. huru mycket av prästerskapet uti Strängnäs stift till det söderländiska handelskompaniet på alla 4 terminerna skulle kontribueras **1604 (?)**

Konungens i Danmark gravamina och postulata till konungen i Sverige 31 maj 1617 och de svar och gensvar, som med anledning därav växlades mellan Sverige och Danmark **1617-19** (avskrift).

Berättelse av Praepositura Glanshammarensi, vad pastores, diaconi och vidna till Compagniepenningarna givit hava **1620-talet(?)**.

Brev av Lars Paulinus Gothus i Strängnäs till Riksrådet ang rektor M. Jacob Rudbeckius flyttning till Stockholm **1628**.

Sequentia avkunnades i Stockholms stads kyrka av D. Pastore M. Jakobo Zebrozynto 2 okt. 1631 (a terqo: avkunnelse av predikstolen i Stockholm om H. M. Victoria (vid Leipzig) **1631 2/10**.

Brev från Laurentius Paulinus Gothus och kapitulares i Strängnäs om solenn tacksägelse den 22 nov. 1631 för segern vid Leipzig **1631 7/11**.

Samtida avskrift av föregående brev **1631 7/11**.

Brev från L. Paulinus Gothus och kapitulares i Strängnäs första adventsöndagen 1631 om vem som nederlagt brevet om tacksägelsedagen den 22 nov. Därefter följer de särskilda pastorernas intyg om brevets ankomst och avsändande **1631 30?/11**.

Brev från J. Ihringius, Nycopia, 26 mars 1637 till konsistoriet i Strängnäs om en "scampelun" (chaplun = modell, mönster) till domkyrkans stentorn, om mästare Fabricii sjukdom, om nyheter från kriget **1637 26/3**.

En kort berättelse om Lars Jönsson, varest och hos vem han haver varit anno 1637. Av Jon Månssons berättelse **1638 29/1**.

Brev från Axel Oxenstierna till konsistoriet i Strängnäs. Han ger å Gustaf Horns vägnar sitt ja och samtycke, att herr Joen må erhålla Svinevads församling. (endast underskriften är av A. O:s egen hand) **1638 30/8**.

Brev från Axel Oxenstierna till biskopen i Strängnäs Jakob Zebrozyntius, som anmodades att komma till Nyköping att sammanviga hans dotter Karin och Johan Kruse den 17 mars (Endast underskriften med A. O. s egen hand) **1640 6/2.**

Formulär till biskopen i Strängnäs L. Paul. Gothus, huru av predikstolen skall bedjas om lycka för herr Johan Skytte på hans sändning till utlandet.

Tacksägelse till Gud för de fyra i Tyskland erhållna victorier **1640(?)**.

Berättelse om fältmarskalken Johan Banérs död och de följande krigshändelserna **1642(?)**.

Brev från Johan Skytte till fru Elisabet Gyllenstierna om en kapellansutnämning **1643 22/3.**

Relation om fältmarskalken Gustaf Horns framgångar i Skåne etc. 1644 Tacksägelse i kyrkorna **1644.**

Skrivelse från episcopus et consistoriales strengnensis om tacksägelse för segrarna i kriget mot Danmark **1644 28/3.**

Skrivelse (på latin) från universitetet i Greifswald till drottning Kristina (tacksägelse för hennes omvårdnad; klagan över professorernas små löner; om striden mellan Universitetet och prefekterna) **1652 21/10.**

Brev från Axel Oxenstierna till biskop Johannes Matthiae (Hela brevet är skrivet med A. O:s egen hand) Uppsala (om kyrkoherdevalet i Jäder och om nådårets prolongation) **1654 20/2.**

Kommentar: ”Utom de tre (på föregående sidor) antecknade brev från Axel Oxenstierna finnes ännu ett fjärde från Fijholm 2 sept 1651. Det är till biskop J. Matthiae och handlar om en skollärares anskaffande till Jäders församling. Endast de fem sista raderna (= underskriften) äro av A. O:s egen hand. Detta brev förvaras i Jäders församlings handlingar (volym E 3: 55).

Str Dkt^s protokoll 1654 26/2: Skrevs svar uppå Rikskanslerens brev om S. Ungii efterlätne Enkias nådårs prolongation, att det kunde väl så ske H^s Exell^{ts} till velies, ehuru wäl det vore svårt propter Exemplum.-”

Skrivelse från Georg Stiernhielm, Coll. Antiqu. Direktor, till biskop Emporagrius att låta inom stiftet ”flitigt och granneligen eftersöka och uppspana alla antikviteter, som där kunna vara tillfinnandes ” etc Uppsala **1668 25/4.**

Rådstuvurättens i Strängnäs pass för en hustru Kerstin att i sitt eländiga tillstånd söka församlingarna om hjälp **1670 12/1.**

Extract av ett brev från Åby fältläger om folk som kommit i snapphanarnes händer **1677 9/8.**

Intyg av Melchior Månsson, att snapphanarne vid Landskrona slagit ihjäl tre svenska soldater (juli 1677) **1678 11/10.**

Välmenta tankar (uppsatte av prof. Ullén och sända till Jacob Serenius) om akademiskanslersvalet i Uppsala efter Carl Gyllenborg (+ 9/12 1746). (Skriften är från sista dagarna av år 1746 eller de första av år 1747. Kanslersvalet hölls 14/2 1747). (Avskrift med en senare tids stil) **1746.**

Kommentar: "Välmenta tankar" är tryckt i Kyrkohistorisk tidsskrift för år 1902 och i Prof. Herman Lundströms Kyrkohistoriska skrifter 1903.

Underdånigste memorial av M. A. v Ungern-Stenberg, högkvarteret Grynhoff, om händelserna i Pommerska kriget från den 24 dec 1757 till 3 jan 1758. **1758 3/1.**

J III Riksdagshandlingar

Copia av en punkt på prästerskapets underdåniga svar, givet Sal. K. Carl den nionde Upsala **1607 22/3.**

Biskopar och superintendenter om Annus gratiae för deras änkor Örebro **1614.**

Prästerskapets besvär H. K. M. överantvordade i Stockholms riksdag **1630 20/5.**

Prästerskapets frågepunkter vid riksdagen i Stockholm febr. 1632 till riksrådet och dettas svar **1632.**

Proposition till Ricsens ständer nu uti Sthlm församblade **1632 9/2.**

Prästerskapets postulata och besvär samt Hennes Maj:ts nådiga resolution och förklaring på dessa. Stockholm **1634 (28/7).**

Hennes Maj:ts propositionspunkter till ricsens ständer i Stockholm **1634 1/7.**

Prästerskapets betänkande och svar på H. M^s propositionspunkter **1634 18/7.**

Regeringens puncta och ärenden till prästerskapet samt dess svar och betänkande. Stockholm **1637 juni.**

Regeringens punkter till goda herrar och män av kollegierna och landshövdingarne samt biskoparne och superintendenterna samt deras betänkande häröver. Stockholm **1641 jan.**

Prästerskapets underdåniga postulata **1642 7/2.**

H. M^s proposition till ricsens ständer. Stockholm **1642 11/1.**

Punkter, över vilka H. K. M. aktar nyttigt och nödigt med ricsens ständer kommunicera och berådslå. Stockholm **1643 27/10.**

Prästerskapets betänkande och svar på H. K. M:^{ts} punkter av den 27 okt 1643. **1643.**

Prästerskapets betänkande och svar. Stockholm **1643 2/11.**

H. M^s proposition till riksens ständer i Stockholm **1650 6/7.**

H. K. M^s proposition till Rikens ständer i Stockholm **1650 25/9.**

Några punkter, som prästerskapet av Strängnäs stifts på riksdagen i Göteborg tänkt att låta insinuera (?) **1660 (?)**

Postulata specialia på riksdagen 1672. **1672.**

Prästerskapets bevillning och rustning, förhandlade på provinsialmöte i Södertälje (4 handl) **1676 2/8.**

Postulata generalia av Örebro prosteri. Örebro **1688 27/12.**

Svar på prästerskapets punkter om prästernas ed. Sthlm **1689 mars.**

Karl XII^s skrivelse till biskop och konsistoriales. Stockholm **1689 4/7.**

Memoriale på det som decideras uti clereciets uppsatser (2^{ne} upplagor) **1696 2/3.**

Extrakt av prästeståndets protokoll (om antalet av riksdagsdeputerade från varje stift) **1727 8/8.**

K. M^s nådiga resolution på de besvär m. m, som av prästerskapet i Strängnäs stift inlevererats vid sista riksdagen. Sthlm **1728 12/2.**

Gravamina och besvär att vid riksdagen 1738 ingivas. Nyköping And. Sam. Pijl **1738 6/3.**

Utdrag ur protokollet i riksens ständers protokollsdeputation andra utskott (om tvist i Str. Konsistorium) **1752 27/2.**

Utdrag ur protokollet i riksens ständers protokolldep^s andra utskott (om en tvist mellan biskop och domprost m fl. i Strängnäs) (2 lösa ark) **1752 28/2.**

Prästerskapets beslut vid riksdag om prästänkors bostad och uppehälle (**utan år**).

Riksdagsmemorial av Jacob Serenius (om den katolska faran genom de många hantverkarnes inkallande i Sverige (**utan år**).

Förteckning på de dokumenter, som angå riksdagsmannavalet.

Riksdagsskrivelse till Konungen, undertecknad av ståndens talmän Axel Fersen, Sam. Troilius, Gust Kjerman och Ol. Håkansson (avskrift).

J IV Handskrifter av kyrkohistoriskt, liturgiskt eller annat innehåll

Brev (på latin) av Konung Magnus Eriksson, Telge, om Lapplands kolonisering och kristnande **1340. Denna handling saknas i landsarkivet.**

Medeltida biskopsbrev:

- 1) från Strängnäs-biskopen Sigge, Götlunda **1451** feria quinta post conversionem S. Pauli Apostoli.
- 2) från ärkebiskop Nils, biskoparne Bengt i Linköping, Sven i Skara, Tomas i Strängnäs, Olof i Västerås. Arboga **1440.**
- 3) från ärkebiskop Jacob, biskop Brynolf i Skara, Konrad i Strängnäs, Olof i Västerås och Magnus i Åbo. Sthlm **1494 22aug.**
- 4) från Strängnäs-biskopen Sigge, Götlunda **1451.** feria quinta post conversionem S. Pauli Apostoli (= 1).
Alla handlar om 40 dagars avlat. Avskrift från 1700-talet. Överst på första sidan står: "Införes i protokollet under den 25 juli." **1400-talet.**

Brev från Laurentius Andrae till Electus Strengn. Magnus Sommar rörande dennes trohetsförbindelse till konungen vid den stundande biskopsvigningen. Upsala die S. Sylvestris år 1518. (skrivfel för 1528) **1528.**

Två protestskrivelser mot reformationsverket av år 1531:

- 1) av den 10 aug. underskriven av Magnus (Sommar i Strängnäs) Petrus (i Västerås) Petrus Galle och Torgarus (Gudlach). Skrivelsen i dess helhet härrör (enligt Herman Lundström) av den sistnämndes hand.
- 2) av den 27 aug. underskriven av Sveno, Electus Scharensis, Johannes, Electus Vexiensis, Petrus Galle Scolasticus Ups. m fl. **1531.**

Quod Christus dominus noster sacramentum sui sanguinis in vino instituerit. Ett häfte på 17 blad **1560-talet.**

Kommentar: "Två skrifter från den s. k. likvörstiska striden, utg av Otto Norberg" (i Strängnäs läroverksprogram 1899) innehåller de två latinska skrifterna i ovan nämnda häfte på 17 blad i fol från 1560-talet. Härtill är fogad en orienterande inledning å 5 sidor.

Bedencken der Theologen in academia Lipsensi und Witebergensi von der Confessio de Coena Domini übergeschickt von den ehrwürdigen Herren Superintendenten und Pastoren der sachsischen Kirchen i Sibenbürghen. Ett häfte på 10 blad. **1561.**

a) Articuli aliquot de quibus hoc tempore partim cum papistis partim cum sacramentariis et aliis sectis disceptatur. (genom fukt mycket svårläst).
Kommentar: Efter artiklarna står: "Propositae autem sunt hae quaestiones eo fine ut in presenti conuentu(?) quisque suam liberam de eis edat confessionem.

b) Hypotheses principalium errorum. **Kommentar:** Hypothesis principalium errorum quibus nostri Galli quosdam articulos christianae religionis impugnare et enestere (?) conantur. (De förnämsta villfarelserna i fransmannens strax efter införda bekännelseskraft).

c) Brevis confessio fidei a Gallis in Suetia digentibus communi consensu edita (till konung Erik XIV) Datum Holmiae nonis Maij Anno 1564. Gallicae Ecclesiae fidelse in

Suecia Agentes (Själva bekännelsen innehåller 44 stycken eller paragrafer). Underskrift: "Huic autem confessioni subscripserunt Dionysius Beurreus, Petrus Marsilius, Jacobus Pasquier."

d) Serenissimo etc D. Erico, Regi etc. Underskrift: Datum Holmiae 14 juni anno 1564 -- Laurencius Gestricius. Ett häfte på 44 blad. **1564.**

Kommentar: En vederläggning av fransmännens bekännelseskrift.

a) Asserimus in sacra coena presens esse verum et essentielle corpus Christi.

Kommentar: "Asserimus in sacra" etc är avtryckt med inl. i Kyrklig årsskrift 1902 av O. Norberg.

b) De nativitate domini Jesu Christi (1566).

c) Biskoplig ämbetsskrivelse. Datum av Strängnäs 1565. Ett häfte på 7 blad. **1560-talet.**

Kommentar: Avtryckt i Kyrklig Tidskrift 1902 av O. Norberg.

Strängnäs stifts prästers protestsedlar mot liturgien. Sedlarnas antal 56, de protesterandes antal 86. **1587 maj.**

Originalunderskrifter under Confessio Cleri Strengensis (enligt Bibl. Claes Annerstedt) 4 blad **1587.**

Förklaring av Strängnäs stifts prästerskap, att det godkände de skrivelser, som till namngivne medlemmar av clerus låtit tidigare utgå i stiftets namn (Enligt Bibl. Claes Annerstedt) 2 blad **1588 20/6.**

Brev från ärkebiskop Andreas till Strängnäs stift. Förkastelsedom över dess beteende mot K. Johans liturgi. **1589 13/1.**

En förmaning till klerkeijt och menige man om syndabättring, som byggja och bo i Norrland. Nicolaus Gefflensis. Ett häfte på 12 blad. **1590 ?**

Kommentar: "En förmaning" etc finnes behandlad i Kyrklig Tidsskrift 1902 av O. Norberg.

Loci communes, sive Articuli Theologii sveticæ comparati: Skriften är ställd i frågor och svar. Synes vara förf^{ns} urspr. manuskript, då en mängd rättelser och tillägg förekomma av samma hand. Ett häfte på 73 blad, inbundet i pergamentsomslag av ett medeltida missale. **1500-talet.**

De Poenitentia . Paulus Olai Genaliensis. Ett häfte på 10 blad. **Omkr. 1600.**

Bevis att socknarna på Västra Rekarne och uti Östra Nerike tillförene hava legat till Strängnäs stift." **1623 3/9.**

Intyg av Nils Carlsson, att den 14 juli år 1630, när laga hamnstämman hölls på Oija fiskeläge, överenskoms om vad var båt skulle giva för gudstjänstens uppehållning på skären **1632 31/12.**

Biskop Zebrozyntii testimonium och rekommendation för Nicolaus Erici Rundelius vid utrikes resa **1640 okt.**

En kort relation om reverend. D^l (?) Episcopi Strengnensis Johan Matthiae Actioner och Ordningar med Gudstjänsten och andra saker i Strängnäs stift. Med ändringar och tillägg av biskopens egen hand. Dessutom ett tillägg med redogörelse för biskopens underhandling med konsistoriales om deras svar på det kungliga brevet. Ett häfte på 4 blad. **1663 7/2.**

Undersökning om M^l Justus Oldenkopp, som var misstänkt att vara calixtiner och synekretist; av deputerade biskop Emporagrius i Strängnäs m fl. **1665 29/10.**

Examination och förhör av jungfru Christina Drakenhielm i hennes kristendoms stycken. Hon misstänktes för påvisk villfarelse, som hon insupit i ett nunnekloster. Undertecknat Zacharias Klingensterierna. Malmö **1669 21/12.**

Brev till M^l Julinus från Vilhelm Drakenhielm (fader till den i kloster intagna Christina D) Sthlm **1670 10/8.**

Summarisk berättelse över 1693 års jubelfest. Undertecknad: Ericus Benzelius. Episc. Stregn. **1693 12/4.**

Biskop Daniel Nordlinds m fl. skrivelse, Stockholm, såsom vederbörande deputerade av präste- och bondeståndet i Strängnäs stift. (Prästernas omkringresande att själva utsöka och upphämta matskottet måtte alldeles avskaffas. För övrigt bör med matskottet förbliva som förut **1727 15/4.**

Skrivelse från Jakob Serenius, Stockholm, till biskop Lundius. Därtill hörande brev till Kongl. Maj^l från prästeståndet om den frihet, som filosofien vid akademierna i fäderneslandet sig på någon tid tagit (avskrift) **1747 22/7.**

Underdånigste memorial från ärkebiskopen Henric Benzelius (Sv församlingen anhåller om nådig hjälp hos Kongl. Majt mot den nu i Sverige inkomna Zinzendorffska sekten) avskrift. **1748 12/10.**

J V Kyrkolagförslag

Några anmärkningar och påminnelser vid den nya Kyrkolagen de A^o 1736 till höga vederbörandes vidare omprövande uppsatte. Ett häfte på 7 blad.

Anmärkningar över nya Kyrkolagen. Ett häfte på 9 blad.

Korta anmärkningar och oförgräpelig påminnelser över nya kyrkoordningen, gjorda i Strängnäs Consistorio. 6 blad.

Vid nya kyrkoordningen synes följande böra i akt tagas (2 blad).

J VI Handlingar angående bibelrevisionen, psalmboken eller kyrkohandboksrevisionen

Enfaldigt betänkande över den castigation, som låter sig förbjuda skola anställas, på vår svenska bibels högturminnes uttolkning. Lucas Gadd. **1680 20/2.**

Några skäl, att intet rådeligt vara tillstädja någon ny version låta uppläggas, och förändring ske uti den svenska bibliska texten. Nyköping. Abraham Walingius. **1680 27/2.**

Apostelens Pauli Epistel till de kristna uti Rom. Övers av 1 t.o.m 12 kap.

Tre skrivelser om Strängnäs domkyrkas upplaga å 4000 ex av Nya Testamentet på grekiska. **1757.**

Brev från Johan Qvist, Turinge, om provpsalmboken. **1765 3/9.**

Anmärkningar över den svenska provpsalmboken. Insända till konsistoriet av Johan G. Bergius, Skagershult. **1765 30/11.**

Betänkande över provpsalmboken, insänt från Kumla kontrakt. **1766 24/2.**

Anmärkningar vid provpsalmboken. Pär Carlsson, pastor in Bodarne Neric.

Anmärkningar över den svenska provpsalmbokens första samling.

Anmärkningar till de utgivna psalmproven. 1 blad

Yttrande om den nya provpsalmboken. 1 blad

Ytterligare anmärkning vid provpsalmboken. 2 blad

Anmärkningar vid den svenska provpsalmboken. 6 blad

Anmärkningar över svenska provpsalmboken av Pehr Leufstedt. Pastor i Björnlunda. 2 bl.

Förslag till Ny Psalmbok uppgivit av Consistorium i Strängnäs år 1782 med bifogat register. Ett digert häfte. **1782.**

Källor:

Berg, Lars Otto: Ur Uppsala domkapitels arkiv (Akter och iakttagelser. Landsarkivet i Uppsala 100 år. 2002.)

Lundström, Harald: Några ord om Uppsala domkapitels arkiv (Särtryck ur Kyrkohistorisk årsskrift, årg.1909)

Norrman, Ragnar: Stiftshistoriska kommitténs excerptsamling (Finns i landsarkivets expedition)

Sjögren, Bengt: Domkapitel (CD NAD 98)